Giải pháp ứng phó với thách thức an ninh phi truyền thống trong quá trình triển khai Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng

Solutions to address non-traditional security challenges in implementing the Resolution of the 14th National Party Congress

TS. NGUYỄN THỊ XUYÊN
Đại học Thái Nguyên; Email: nguyenxuyen.sft@tnu.edu.vn

Ngày nhận bài: 4/7/2026 Ngày phản biện: 15/7/2026 Ngày chấp nhận đăng: 20/9/2026
Chủ đề của bài viết thuộc lĩnh vực: Lý luận chính trị

Tóm tắt: *Trong bối cảnh toàn cầu hóa, chuyển đổi số và biến đổi khí hậu diễn ra sâu rộng, các thách thức an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng, tác động trực tiếp đến an ninh quốc gia, an ninh con người và quá trình phát triển bền vững của đất nước. Đại hội XIV của Đảng tiếp tục nhấn mạnh yêu cầu chủ động phòng ngừa, phát hiện sớm và ứng phó hiệu quả với những nguy cơ an ninh phi truyền thống, coi đây là nội dung trọng yếu trong chiến lược bảo vệ Tổ quốc từ sớm, từ xa. Bài viết tập trung nhận diện các thách thức an ninh phi truyền thống chủ yếu hiện nay, phân tích thực tiễn ứng phó của Việt Nam thời gian qua, từ đó đề xuất giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả triển khai Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng trong giai đoạn phát triển mới.*
Từ khóa: *an ninh phi truyền thống; Nghị quyết Đại hội XIV; an ninh quốc gia; an ninh con người; quản trị quốc gia.*

Abstract: *In the context of profound globalization, digital transformation, and climate change, non-traditional security challenges are becoming increasingly prominent, directly affecting national security, human security, and the country's sustainable development. The 14th National Party Congress continued to emphasize the need to proactively prevent, detect at an early stage, and effectively respond to non-traditional security threats, regarding this as a key component of the strategy of safeguarding the Fatherland from an early stage and from afar. This article focuses on identifying the major non-traditional security challenges facing Vietnam today and analyzing the country's responses in recent years, thereby proposing solutions to enhance the effectiveness of implementing the Resolution of the 14th National Party Congress in the new stage of development.*
Keywords: *non-traditional security; Resolution of the 14th National Party Congress; national security; human security; national governance.*

1. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, các thách thức an ninh phi truyền thống gia tăng và tác động sâu rộng đến an ninh quốc gia, an ninh con người và phát triển bền vững. Điều này đòi hỏi quá trình triển khai Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng phải gắn với đổi mới tư duy, hoàn thiện thể chế và nâng cao năng lực ứng phó. Đại hội XIV xác định mục tiêu phát triển đất nước trong "kỷ nguyên vươn mình của dân tộc", hướng tới các mốc năm 2030 và tầm nhìn đến giữa

thế kỷ XXI. Trong bối cảnh đó, việc nhận diện các thách thức an ninh phi truyền thống và đề xuất giải pháp ứng phó hiệu quả có ý nghĩa quan trọng nhằm bảo vệ Tổ quốc từ sớm, từ xa, giữ vững ổn định chính trị - xã hội và tạo nền tảng cho phát triển nhanh, bền vững.

2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng cách tiếp cận nghiên cứu định tính, kết hợp liên ngành giữa khoa học chính trị và quản trị an ninh phi truyền thống. Các phương pháp nghiên cứu cụ thể bao gồm:

Phân tích và tổng hợp tài liệu: Hệ thống hóa lý luận về an ninh phi truyền thống và cụ thể hóa quan điểm chiến lược trong Văn kiện Đại hội XIV của Đảng.

Logic - lịch sử: Xem xét quy luật vận động, biến đổi của các mối đe dọa an ninh phi truyền thống tại Việt Nam qua các giai đoạn.

Thống kê, mô tả: Xử lý dữ liệu thứ cấp từ các nguồn báo cáo chính thống để làm rõ thực trạng các nguy cơ (an ninh mạng, môi trường, dịch bệnh...).

Phân tích SWOT: Đánh giá điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội, thách thức trong năng lực quản trị thực tiễn nhằm đề xuất giải pháp khả thi.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1. Nhận diện những thách thức an ninh phi truyền thống trong triển khai Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và cách mạng công nghệ, an ninh quốc gia đã chuyển dịch từ tư duy quân sự truyền thống sang an ninh phi truyền thống. Đây là hệ thống các mối đe dọa phi quân sự, xuyên biên giới và liên ngành (như an ninh mạng, dịch bệnh, biến đổi khí hậu), tác động trực tiếp đến sự ổn định chiến lược của quốc gia và an ninh con người.

Đại hội XIII của Đảng khẳng định yêu cầu "bảo vệ vững chắc Tổ quốc từ sớm, từ xa" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021), đồng thời nhấn mạnh phát triển nhanh, bền vững dựa trên khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số. Những định hướng này tiếp tục được phát triển trong tinh thần Đại hội XIV, thể hiện quan điểm an ninh toàn diện gắn kết giữa an ninh quốc gia và an ninh con người. Trước các nguy cơ ngày càng gia tăng như tấn công mạng, thao túng thông tin và "chiến tranh nhận thức", Đại hội XIV nhấn mạnh yêu cầu lồng ghép bảo đảm an ninh trong các chiến lược phát triển, kết hợp hài hòa giữa phát triển, tự cường và quản trị rủi ro nhằm bảo đảm tăng trưởng bền vững và bảo vệ vững chắc Tổ quốc.

Thứ nhất, thách thức về an ninh mạng và an ninh thông tin ngày càng gay gắt. Nghị quyết số 52 - NQ/TW khẳng định: "Phát triển khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo là động lực chính của tăng trưởng kinh tế" (Bộ Chính trị, 2019). Tuy nhiên, quá trình số hóa cũng làm gia tăng các nguy cơ tấn công mạng, đánh cắp dữ liệu và thao túng thông tin, trong đó nhiều vụ việc nhằm vào hệ thống thông tin của cơ quan nhà nước và doanh nghiệp. Năm 2024, hàng nghìn website và hệ thống thông tin tiếp tục bị cảnh báo lỗ hổng bảo mật. Trong bối cảnh đó, Đại hội XIII nhấn mạnh yêu cầu "bảo vệ vững chắc chủ quyền quốc gia trên không gian mạng" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.156). Định hướng này tiếp tục được quán triệt trong triển khai Nghị quyết Đại hội XIV. Vì vậy, bảo đảm an ninh mạng và chủ quyền dữ liệu không chỉ là yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trên không gian số mà còn là điều kiện quan trọng để bảo đảm an toàn hệ thống và phát triển kinh tế số bền vững.

Thứ hai, biến đổi khí hậu, thiên tai và suy thoái môi trường đang trở thành thách thức an ninh phi truyền thống mang tính toàn cầu, tác động sâu sắc đến ổn định xã hội và phát triển bền vững. Đại hội XIII xác định yêu cầu "chủ động thích ứng với biến đổi khí hậu, tăng cường quản lý tài nguyên và bảo vệ môi trường" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.143) và coi đây là điều kiện quan trọng bảo đảm phát triển bền vững. Điều này tiếp tục được quán triệt trong triển khai Nghị quyết Đại hội XIV, thể hiện nhận thức coi môi trường là một cấu phần thiết yếu của phát triển. Thực tiễn các hiện tượng thời tiết cực đoan (như xâm nhập mặn, sạt lở đất) đang gây thiệt hại nghiêm trọng về hạ tầng và kinh tế. Dựa trên báo cáo từ Bộ Nông nghiệp và Môi trường cho thấy, biến đổi khí hậu làm gia tăng rủi ro đối với an ninh lương thực, nguồn nước và năng lượng. Do đó, Việt Nam cần đồng bộ hóa tăng trưởng kinh tế với năng lực thích ứng thông qua kinh tế xanh và kinh tế tuần hoàn, nhằm bảo đảm

an ninh môi trường và nâng cao khả năng chống chịu cho hệ thống kinh tế - xã hội.

Thứ ba, dịch bệnh, rủi ro an ninh y tế, di cư và tội phạm xuyên quốc gia tiếp tục là những thách thức an ninh phi truyền thống nghiêm trọng. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và biến đổi khí hậu, nguy cơ từ các bệnh truyền nhiễm mới nổi, dịch bệnh tái bùng phát và tình trạng kháng kháng sinh cho thấy an ninh y tế đã trở thành một bộ phận quan trọng của an ninh quốc gia. Vì vậy, năng lực giám sát dịch tễ, cảnh báo sớm và tính tự chủ của hệ thống y tế là những yếu tố quyết định sức chống chịu quốc gia. Nghị quyết số 20 - NQ/TW khẳng định: "Đầu tư cho bảo vệ, chăm sóc và nâng cao sức khỏe nhân dân là đầu tư cho phát triển; phát triển hệ thống y tế công bằng, chất lượng, hiệu quả và hội nhập quốc tế" (Ban Chấp hành Trung ương , 2017). Đồng thời, các vấn đề như di cư trái phép, tội phạm công nghệ cao, buôn bán người và ma túy vẫn tiếp tục đe dọa ổn định kinh tế - xã hội. Do đó, triển khai Nghị quyết Đại hội XIV cần gắn phát triển với nâng cao năng lực y tế, tăng cường quản trị rủi ro và khả năng ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống.

Thứ tư, các thách thức về an ninh kinh tế, năng lượng và nguồn nước ngày càng đan xen dưới tác động của cạnh tranh chiến lược, biến động chuỗi cung ứng và các xung đột địa - chính trị. Trong bối cảnh Đại hội XIV đặt mục tiêu tăng trưởng cao giai đoạn 2026 - 2030, Việt Nam vừa có cơ hội từ hội nhập quốc tế, vừa đối mặt với rủi ro từ biến động tài chính, gián đoạn năng lượng và đứt gãy chuỗi cung ứng. Điều này đòi hỏi phải tăng cường bảo đảm an ninh kinh tế và nâng cao năng lực tự chủ của nền kinh tế. Đại hội XIII xác định "thị trường đóng vai trò chủ yếu trong huy động và phân bổ có hiệu quả các nguồn lực phát triển; Nhà nước thực hiện chức năng định hướng, xây dựng và hoàn thiện thể chế, tạo môi trường cạnh tranh bình đẳng, minh bạch; sử dụng các công cụ, chính sách và nguồn lực của Nhà nước để điều tiết, dẫn dắt, thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.128-129). Đồng thời, Đại hội nhấn mạnh "khuyến khích, tạo điều kiện thuận lợi để doanh nhân, doanh nghiệp, nhất là khu vực kinh tế tư nhân, phát triển lớn mạnh, hoạt động hiệu quả, bền vững" (Bộ Chính trị, 2023). Đây là cơ sở quan trọng để củng cố nội lực và nâng cao khả năng tự chủ chiến lược trước các thách thức an ninh kinh tế.

3.2. Thực tiễn ứng phó với thách thức an ninh phi truyền thống ở Việt Nam thời gian qua

Trước sự gia tăng phức tạp của các thách thức an ninh phi truyền thống, Việt Nam đã triển khai nhiều chủ trương và giải pháp nhằm nâng cao năng lực phòng ngừa, kiểm soát và ứng phó, đặt trong tổng thể chiến lược bảo vệ Tổ quốc từ sớm, từ xa và bảo đảm an ninh con người.

Về an ninh mạng và an ninh thông tin

Trong thời gian qua, Việt Nam đã đạt nhiều kết quả quan trọng trong hoàn thiện thể chế về an ninh mạng. Việc ban hành Luật An ninh mạng cùng các quy định về bảo vệ dữ liệu cá nhân và an toàn thông tin mạng đã tạo cơ sở pháp lý quan trọng để bảo vệ chủ quyền số, phòng ngừa tội phạm công nghệ cao và nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước trên không gian mạng. Nghị quyết số 30 - NQ/TW xác định: "Bảo vệ an ninh mạng là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị, dưới sự lãnh đạo tuyệt đối của Đảng" (Bộ Chính trị, 2018). Trên cơ sở đó, Luật Dữ liệu năm 2024, Luật An ninh mạng năm 2025 và Luật Bảo vệ dữ liệu cá nhân năm 2025 tiếp tục cụ thể hóa quan điểm của Đảng, hoàn thiện khuôn khổ pháp lý về an ninh mạng và bảo vệ dữ liệu. Công tác phát hiện, đấu tranh, xử lý các hành vi tấn công mạng, lừa đảo công nghệ cao, phát tán thông tin sai sự thật và xâm phạm dữ liệu cá nhân được tăng cường. Theo Bộ Công an (2025), hơn 27.000 tài khoản, nhóm, tin, bài, hình ảnh và video vi phạm đã bị bóc gỡ; hơn 30 đối tượng bị khởi tố, trên 500 trường hợp bị xử phạt hành chính và khoảng 1.500 trường hợp bị gọi hỏi, răn đe. Bên cạnh đó, Chiến lược quốc gia về chuyển đổi số đến năm 2025, định hướng đến năm 2030 xác định bảo đảm an ninh, an toàn thông tin là điều kiện tiên quyết của phát triển, đồng thời thể hiện sự chuyển dịch từ tư duy xử lý hậu quả sang phòng ngừa, kiểm soát và quản trị rủi ro, phù hợp với yêu cầu "chủ động từ sớm, từ xa" trong bảo vệ Tổ quốc.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, việc ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống vẫn bộc lộ một số hạn chế về cơ chế phối hợp, chia sẻ thông tin và tổ chức thực hiện giữa các ngành,

các cấp; năng lực dự báo, cảnh báo sớm và ứng phó ở một số lĩnh vực chưa theo kịp yêu cầu thực tiễn.

Về ứng phó với biến đổi khí hậu, thiên tai và suy thoái môi trường

Văn kiện Đại hội XIII khẳng định quan điểm "phát triển nhanh và bền vững dựa chủ yếu vào khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số; phát triển kinh tế đi đôi với bảo vệ môi trường" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.109), đồng thời nhấn mạnh yêu cầu "Ứng phó với biến đổi khí hậu là nhiệm vụ trọng tâm, cấp bách và lâu dài của cả hệ thống chính trị, toàn xã hội và mỗi người dân" (Chính phủ, 2022). Văn kiện Đại hội XIII khẳng định quan điểm "phát triển nhanh và bền vững dựa chủ yếu vào khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số; phát triển kinh tế đi đôi với bảo vệ môi trường", đồng thời nhấn mạnh: "Ứng phó với biến đổi khí hậu là nhiệm vụ trọng tâm, cấp bách và lâu dài của cả hệ thống chính trị, toàn xã hội và mỗi người dân". Thực hiện chủ trương này, Việt Nam đã ban hành Chiến lược quốc gia về biến đổi khí hậu đến năm 2050, cam kết đạt phát thải ròng bằng "0" vào năm 2050 và thúc đẩy chuyển dịch năng lượng xanh. Theo Bộ Công Thương, đến cuối năm 2023, tổng công suất điện gió và điện mặt trời đạt trên 20.000 MW. Tuy nhiên, tác động của biến đổi khí hậu và suy thoái môi trường vẫn diễn biến nghiêm trọng. Thiên tai gây thiệt hại trung bình khoảng 1 - 1,5% GDP mỗi năm; năm 2023 thiệt hại khoảng 8.600 tỷ đồng, năm 2024 ước trên 9.000 tỷ đồng và năm 2025 khoảng 9.000 - 10.000 tỷ đồng. Cùng với đó, ô nhiễm không khí, suy giảm tài nguyên nước và sạt lở bờ biển tiếp tục gia tăng, phản ánh những hạn chế trong năng lực thích ứng và quản trị môi trường. Đại hội XIII cũng thẳng thắn chỉ rõ "tăng trưởng kinh tế chưa thật sự bền vững; chất lượng môi trường ở nhiều nơi còn thấp" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.62). Vì vậy, trong triển khai Nghị quyết Đại hội XIV, cần tiếp tục xác định an ninh môi trường là một cấu phần trọng yếu của an ninh phi truyền thống, gắn với mục tiêu phát triển nhanh và bền vững.

Về an ninh y tế, phòng chống dịch bệnh, di cư và tội phạm xuyên quốc gia

Đảng xác định nhiệm vụ "bảo đảm an sinh xã hội, nâng cao chất lượng cuộc sống và hạnh phúc của nhân dân" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.124) và "Bình đẳng, công bằng, không kỳ thị, phân biệt đối xử đối với người bệnh" (Quốc hội, 2023). tạo nền tảng cho cách tiếp cận an ninh y tế gắn với an ninh quốc gia và an ninh con người. Sau giai đoạn bùng phát dịch bệnh toàn cầu, các rủi ro y tế tiếp tục hiện hữu với nguy cơ xuất hiện dịch bệnh mới nổi, tái bùng phát bệnh truyền nhiễm và gia tăng tình trạng kháng kháng sinh. Trước bối cảnh đó, Việt Nam đã củng cố hệ thống giám sát dịch tễ, đẩy mạnh chuyển đổi số y tế và mở rộng bao phủ bảo hiểm y tế (đạt trên 93% dân số vào năm 2023). Tuy nhiên, năng lực y tế cơ sở vẫn chưa đồng đều, tỷ trọng chi cho y tế dự phòng còn thấp, thiếu hụt nhân lực chất lượng cao và áp lực già hóa dân số ngày càng gia tăng. Bên cạnh đó, các thách thức như tội phạm xuyên quốc gia, tội phạm công nghệ cao và di cư trái phép tiếp tục diễn biến phức tạp, tác động trực tiếp đến an ninh con người. Vì vậy, trong triển khai Nghị quyết Đại hội XIV, cần tiếp tục cụ thể hóa quan điểm "lấy con người làm trung tâm của phát triển" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.101) thông qua tăng cường đầu tư cho y tế dự phòng, nâng cao năng lực ứng phó khủng hoảng và đẩy mạnh quản trị rủi ro xã hội.

Về an ninh kinh tế, an ninh năng lượng và an ninh nguồn nước

Đại hội XIII nhấn mạnh yêu cầu xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ gắn với hội nhập quốc tế sâu rộng, hiệu quả và giữ vững ổn định kinh tế vĩ mô. Đây là cơ sở quan trọng để nâng cao khả năng chống chịu, bảo đảm an ninh kinh tế quốc gia trước các biến động của kinh tế thế giới. Năm 2024, theo báo cáo của Tổng cục Thống kê, GDP tăng khoảng 6,42%, kim ngạch xuất nhập khẩu đạt trên 740 tỷ USD, lạm phát bình quân khoảng 3,7%. Năm 2025, tăng trưởng kinh tế duy trì ở mức khoảng 6,5 -7% trong bối cảnh kinh tế thế giới còn nhiều biến động.

Tuy nhiên, hạn chế về cơ cấu vẫn rõ nét: khu vực FDI chiếm khoảng 70% kim ngạch xuất khẩu; tỷ lệ nội địa hóa và làm chủ công nghệ lõi còn thấp, cho thấy nền kinh tế còn phụ thuộc nhiều vào khu vực có vốn đầu tư nước ngoài. Vì vậy, trong triển khai Nghị quyết Đại hội XIV, tinh thần "tự cường" cần

được cụ thể hóa bằng nâng cao nội lực kinh tế, phát triển công nghiệp hỗ trợ, bảo đảm an ninh năng lượng và quản trị bền vững tài nguyên nước, qua đó tăng cường sức chống chịu chiến lược trước các cú sốc bên ngoài.

3.3. Giải pháp ứng phó các thách thức an ninh phi truyền thống trong triển khai Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng

Thực tiễn ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống cho thấy, bên cạnh những kết quả đạt được, Việt Nam vẫn còn những hạn chế về thể chế, năng lực dự báo, quản trị rủi ro và phối hợp liên ngành. Do đó, triển khai Nghị quyết Đại hội XIV đòi hỏi hệ thống giải pháp đồng bộ nhằm nâng cao hiệu quả ứng phó với các thách thức này.

Một là, tiếp tục hoàn thiện thể chế, chính sách và khung pháp lý về an ninh phi truyền thống trên cơ sở tổng kết thực tiễn ứng phó. Cần thể chế hóa đầy đủ các quan điểm, mục tiêu của Nghị quyết Đại hội XIV vào hệ thống pháp luật, chiến lược và chương trình hành động theo hướng tích hợp, lấy an ninh con người làm trung tâm, đồng thời xác định rõ trách nhiệm và cơ chế phối hợp liên ngành, liên vùng. Quá trình này phải gắn với yêu cầu "tự chủ chiến lược, tự cường, tự tin, tiến mạnh trong kỷ nguyên mới của dân tộc" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2026, tr.375). Chủ động nhận diện, dự báo và xử lý hiệu quả các nguy cơ, không để bị động, bất ngờ trong mọi tình huống, quán triệt quan điểm "chuyển từ tư duy ứng phó, khắc phục có tính bị động sang chủ động phòng ngừa, kiểm soát" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2026, tr.67), góp phần bảo đảm an ninh quốc gia, an ninh con người và phát triển bền vững đất nước. Theo đó, cần chuyển từ xử lý sự cố sang quản trị rủi ro toàn diện, tích hợp yếu tố an ninh trong hoạch định phát triển, xây dựng hệ thống cảnh báo sớm liên ngành và nâng cao sức chống chịu quốc gia, qua đó bảo đảm an ninh quốc gia, an ninh con người và phát triển bền vững.

Hai là, nâng cao năng lực dự báo chiến lược và quản trị rủi ro an ninh phi truyền thống, chuyển mạnh từ tư duy ứng phó sang chủ động phòng ngừa. Thực tiễn cho thấy các nguy cơ từ dịch bệnh, biến đổi khí hậu, bất ổn tài chính và đứt gãy chuỗi cung ứng toàn cầu ngày càng phức tạp, trong khi năng lực dự báo và cảnh báo sớm còn hạn chế. Vì vậy, cần xây dựng hệ thống dự báo chiến lược liên ngành, kết nối và chia sẻ dữ liệu giữa các lĩnh vực an ninh, kinh tế, môi trường, y tế và xã hội; đồng thời đẩy mạnh ứng dụng trí tuệ nhân tạo, dữ liệu lớn và công nghệ số trong phân tích, dự báo và hoạch định chính sách. Đồng thời, hoàn thiện cơ chế điều phối liên ngành, phát triển hạ tầng dữ liệu và hệ thống cảnh báo sớm quốc gia, qua đó nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản trị, đáp ứng yêu cầu "nâng cao vai trò, năng lực lãnh đạo, cầm quyền, sức chiến đấu của Đảng và năng lực quản lý, quản trị, kiến tạo phát triển của Nhà nước" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2026, tr.374). Nâng cao năng lực dự báo và quản trị rủi ro tích hợp vì thế là điều kiện quan trọng để bảo đảm tính chủ động, linh hoạt trong ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống và triển khai hiệu quả Nghị quyết Đại hội XIV.

Ba là, bảo đảm an ninh mạng, an ninh thông tin gắn chặt với bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trong điều kiện chuyển đổi số. Trước sự gia tăng của các cuộc tấn công mạng, thao túng thông tin và "chiến tranh nhận thức", an ninh mạng cần được xác định là trụ cột quan trọng của an ninh phi truyền thống. Bên cạnh bảo vệ hạ tầng số và dữ liệu quốc gia, cần nâng cao năng lực nhận diện, đấu tranh với thông tin sai lệch; phát huy vai trò của báo chí, truyền thông chính thống và lực lượng nòng cốt trên không gian mạng trong định hướng dư luận, củng cố niềm tin xã hội. Đồng thời, đẩy mạnh phát triển công nghệ lõi, hệ sinh thái đổi mới sáng tạo, năng lực nghiên cứu, phát triển và chủ quyền số quốc gia, góp phần hiện thực hóa mục tiêu "tự chủ chiến lược, tự cường, tự tin, tiến mạnh trong kỷ nguyên mới của dân tộc" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2026, tr.386). Đây là cơ sở quan trọng để nâng cao năng lực tự cường quốc gia và ứng phó hiệu quả với các thách thức an ninh phi truyền thống trong bối cảnh mới.

Bốn là, chủ động ứng phó với biến đổi khí hậu, dịch bệnh và các thách thức an ninh môi trường theo hướng phát triển bền vững. Thực tiễn cho thấy các rủi ro môi trường, khí hậu và y tế có khả năng chuyển hóa nhanh thành thách thức an ninh - xã hội. Vì vậy, cần lồng ghép các mục tiêu bảo đảm an ninh môi trường, an ninh y tế và an ninh sinh kế vào chiến

lược phát triển kinh tế - xã hội; đồng thời thúc đẩy kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn và thích ứng hiệu quả với biến đổi khí hậu. Đồng thời, củng cố hệ thống y tế dự phòng, y tế cơ sở và hệ thống an sinh xã hội nhằm nâng cao khả năng chống chịu của cộng đồng trước các rủi ro dịch bệnh và khủng hoảng phi truyền thống trong tương lai.

Năm là, phát huy sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị và toàn dân, xây dựng "thế trận an ninh nhân dân" gắn với "thế trận lòng dân" trong điều kiện mới. Hiệu quả ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống phụ thuộc lớn vào sự đồng thuận xã hội và niềm tin của nhân dân. Vì vậy, cần phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, nâng cao nhận thức pháp luật, kỹ năng số và trách nhiệm cộng đồng; củng cố hệ thống an sinh xã hội, y tế cơ sở nhằm bảo đảm an ninh con người; tăng cường truyền thông chiến lược và bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trên không gian mạng. Đồng thời, tiếp tục xây dựng Đảng và hệ thống chính trị tinh gọn, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả; phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa và quyền làm chủ của nhân dân theo tinh thần "thắt chặt mối quan hệ gắn bó mật thiết giữa Đảng, Nhà nước với nhân dân" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2026, tr.374). Đây là cơ sở quan trọng để tăng cường sức mạnh xã hội và nâng cao năng lực ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống.

Sáu là, đẩy mạnh hợp tác quốc tế về an ninh phi truyền thống trên cơ sở đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, đa phương hóa, đa dạng hóa. Trước tính chất xuyên biên giới của các thách thức an ninh phi truyền thống, Việt Nam cần chủ động tham gia và phát huy vai trò trong các cơ chế hợp tác khu vực và quốc tế về an ninh mạng, biến đổi khí hậu, y tế và phòng, chống tội phạm xuyên quốc gia. Đại hội XIII xác định yêu cầu "chủ động, tích cực hội nhập quốc tế toàn diện, sâu rộng" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.164), và Đại hội XIV tiếp tục nhấn mạnh mục tiêu "tự chủ chiến lược, tự cường, tự tin, tiến mạnh trong kỷ nguyên mới của dân tộc" (Đảng Cộng sản Việt Nam, 202, tr.375). Do đó, hợp tác quốc tế về an ninh phi truyền thống cần gắn chặt với bảo đảm chủ quyền quốc gia, kết hợp hiệu quả giữa tranh thủ nguồn lực bên ngoài và phát huy nội lực, qua đó nâng cao năng lực ứng phó rủi ro, vị thế và uy tín của Việt Nam trên trường quốc tế.

Triển khai Nghị quyết Đại hội XIV đòi hỏi chuyển từ tư duy ứng phó đơn lẻ sang quản trị rủi ro quốc gia tích hợp; kết hợp chặt chẽ giữa phát triển và an ninh, giữa tự cường và hội nhập quốc tế. Đây là điều kiện quan trọng để chủ động ứng phó hiệu quả với các thách thức an ninh phi truyền thống và hiện thực hóa khát vọng phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới.

4. Kết luận

Các thách thức an ninh phi truyền thống đang và sẽ tiếp tục tác động mạnh mẽ đến quá trình triển khai Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng. Việc nhận diện đúng nguy cơ, đánh giá khách quan thực tiễn và triển khai đồng bộ các giải pháp sẽ góp phần bảo đảm vững chắc an ninh quốc gia, giữ ổn định chính trị - xã hội và tạo nền tảng cho phát triển nhanh, bền vững trong giai đoạn mới. Trong bối cảnh rủi ro toàn cầu ngày càng phức tạp, yêu cầu đặt ra là gắn chặt phát triển với bảo đảm an ninh, nâng cao sức chống chịu quốc gia và phát huy nội lực kết hợp với hội nhập quốc tế, qua đó hiện thực hóa mục tiêu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc từ sớm, từ xa./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, T.1. tr.158,156,143,128-129,109,101,62,124,164.

2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2026). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, T.2. tr.375,67,374,386,374,375.

3. Bộ Chính trị (2019). *Nghị quyết số 52-NQ/TW ngày 27 tháng 9 năm 2019 về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư*. Hà Nội, mục II.1.

4. Bộ Chính trị (2023). *Nghị quyết số 41-NQ/TW ngày 10 tháng 10 năm 2023 về xây dựng và phát huy vai trò đội ngũ doanh nhân Việt Nam trong thời kỳ mới*. Hà Nội, phần I.

5. Bộ Chính trị (2018). *Nghị quyết số 30-NQ/TW ngày 25/7/2018 về Chiến lược an ninh mạng quốc gia năm* 2018. Mục II, Khoản 2.

6. Ban Chấp hành Trung ương (2017), *Nghị quyết số 20-NQ/TW ngày 25 tháng 10 năm 2017 về tăng cường công tác bảo vệ, chăm sóc và nâng cao sức khỏe nhân dân trong tình hình mới*, Hà Nội, mục III.1.

7. Chính phủ (2022). *Quyết định số 896/QĐ-TTg ngày 26/7/2022 phê duyệt Chiến lược quốc gia về biến đổi khí hậu đến năm 2050*. Hà Nội.

8. Quốc hội (2023). *Luật Khám bệnh, chữa bệnh*, số 15/2023/QH15, Điều 3.